

CHƯƠNG 22 TÒA ÁN VÀ TRỌNG TÀI

TỔNG QUAN

Vào tháng 5 năm 2023, Chính phủ Việt Nam đã phê duyệt Quy hoạch phát triển điện lực quốc gia thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050 (Quy hoạch điện VIII) sau một thời gian dài trì hoãn. Văn bản mang tính bước ngoặt này đặt ra lộ trình phát triển năng lượng trong tương lai của Việt Nam trong thập kỷ tới. Bộ Công Thương (BCT) ước tính việc thực hiện Quy hoạch điện VIII sẽ cần một khoản đầu tư từ 113 đến 135 tỷ Đô-la Mỹ¹.

Để thu hút các nhà đầu tư, Việt Nam sẽ cần đảm bảo khuôn khổ pháp lý trung lập và có thể dự đoán được. Thực tế, một trong những mối quan tâm hàng đầu của nhà đầu tư là có sẵn một hệ thống tư pháp hiệu quả và minh bạch để đảm bảo rằng các cam kết kinh doanh sẽ được thực hiện theo thỏa thuận và có sẵn phương thức giải quyết phù hợp khi xảy ra bất kỳ vi phạm hoặc tranh chấp nào.

Chúng tôi đã ghi nhận một số điểm tích cực trong những năm qua (như được nêu rõ trong chương này). Tuy nhiên, các thành viên của chúng tôi vẫn báo cáo những trở ngại nghiêm trọng trong việc cố gắng đảm bảo quyền lợi của mình tại Việt Nam. Chúng tôi xin nêu lên một số vấn đề còn tồn đọng liên quan đến các chủ đề sau: tòa án Việt Nam, trọng tài ở Việt Nam, việc công nhận và thi hành phán quyết của trọng tài nước ngoài tại Việt Nam.

I. TÒA ÁN VÀ CƠ QUAN QUẢN LÝ CẠNH TRANH

Cơ quan liên quan: Bộ Tư pháp (BTP), Tòa án Nhân dân Tối cao (TANDTC), Viện Kiểm sát Nhân dân Tối cao (VK-SNDTC), Quốc hội (Ủy ban Kinh tế, Ủy ban Tư pháp), Bộ Công Thương (BCT)

Mô tả vấn đề

Trong ấn bản năm 2022 của Chỉ số Cải tổ của Bertelsmann Stiftung (BTI)², Việt Nam xếp thứ 106 trong số 137 quốc gia đang phát triển trong hạng mục “cải tổ chính trị” (bao gồm độc lập tư pháp, truy tố lạm dụng chức vụ, sự ổn định của các thể chế dân chủ, v.v.).

Một trong những lý do cho những đánh giá trên về hệ thống tư pháp của Việt Nam là cần phải cải thiện đáng kể về tính minh bạch. Tòa án Việt Nam đã bắt đầu công bố các phán quyết.³ Các thành viên của chúng tôi đang làm theo quy trình này và hy vọng rằng từ đó sẽ có một hệ thống tiến lệ xét xử và án lệ phong phú, sẵn có và đáng tin cậy để có thể hướng dẫn và bảo đảm khả năng có thể đoán trước về kết quả của từng vụ tranh chấp.

Các thành viên của chúng tôi cũng gặp phải vấn đề này trong việc tuân thủ Luật Cạnh tranh⁴ vì các quyết định của các cơ quan hữu quan thường không được công bố. Luật Cạnh tranh quy định Ủy ban Cạnh tranh Quốc gia (VCC) là cơ quan tham mưu giúp Bộ trưởng Bộ Công Thương thực hiện chức năng quản lý nhà nước về cạnh tranh trên cơ sở sáp nhập cơ quan quản lý cạnh tranh và Hội đồng Cạnh tranh theo quy định của Luật Cạnh tranh 2004. Ngày 10 tháng 02 năm 2023, Chính phủ ban hành Nghị định 03⁵ quy định chức năng, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của VCC, trong đó quy định VCC là cơ quan thuộc Bộ Công Thương, có chức năng tiến hành tổ tụng cạnh tranh,

1 “Vietnam needs \$135B to develop power projects by 2030” (“Việt Nam cần 135 tỷ USD để phát triển các dự án điện vào năm 2030”), VnExpress, 2023. Xem tại: <<https://e.vnexpress.net/news/business/economy/vietnam-needs-135b-to-develop-power-projects-by-2030-4631326.html>>, truy cập lần cuối ngày 31 tháng 10 năm 2023.

2 BTI, “Báo cáo Chỉ số BTI Quốc gia 2022: Việt Nam”, Bertelsmann Stiftung, 2022. Xem tại: <<https://bti-project.org/en/reports/country-report/VNM>>, truy cập lần cuối ngày 18 tháng 7 năm 2023.

3 Tòa án tối cao đã ra mắt hai trang thông tin điện tử theo Nghị quyết 03/2017/NQ-HĐTP (Nghị quyết 03) ngày 16 tháng 3 năm 2017 của Hội đồng Thẩm phán Tòa án Nhân dân Tối cao về việc công bố bản án, quyết định tư pháp và Công văn 144/TANDTC-PC ngày 4 tháng 7 năm 2017 của Tòa án Nhân dân Tối cao về việc thực hiện Nghị quyết 03. Xem tại: <<https://congboaban.toaan.gov.vn/>>, và <<https://anle.toaan.gov.vn/webcenter/portal/anle/home.>>, truy cập lần cuối ngày 29 tháng 7 năm 2022.

4 Luật Cạnh tranh số 23/2018/QH14 ngày 12 tháng 6 năm 2018 của Quốc hội (Luật Cạnh tranh).

5 Nghị định 03/2023/NĐ-CP ngày 10 tháng 02 năm 2023 của Chính phủ quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Ủy ban Cạnh tranh Quốc gia (Nghị định 03).

kiểm soát tập trung kinh tế, quyết định việc miễn trừ đối với thỏa thuận hạn chế cạnh tranh bị cấm, giải quyết khiếu nại quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh theo quy định của pháp luật; tham mưu giúp Bộ trưởng Bộ Công Thương thực hiện quản lý nhà nước về cạnh tranh, bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng và quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp.

Chính sách cạnh tranh được thực thi nhằm tạo lập, duy trì môi trường cạnh tranh lành mạnh, công bằng, bình đẳng, minh bạch, bảo đảm quyền tự do cạnh tranh trong kinh doanh của doanh nghiệp theo quy định của pháp luật. Luật Cạnh tranh cũng quy định về việc VCC công bố công khai các quyết định được miễn trừ đối với thỏa thuận hạn chế cạnh tranh bị cấm, quyết định về việc tập trung kinh tế, quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh, quyết định đình chỉ giải quyết vụ việc cạnh tranh, quyết định giải quyết khiếu nại, quyết định xử lý vụ việc cạnh tranh theo quy định của pháp luật về cạnh tranh và các pháp luật liên quan khác.

Một khi VCC và các đơn vị hỗ trợ đi vào hoạt động, chúng tôi hy vọng sẽ thấy nhiều hoạt động thực thi hơn của các cơ quan quản lý cạnh tranh, không chỉ trong lĩnh vực kiểm soát tập trung kinh tế, mà còn trong việc thực thi các quy định về các thỏa thuận chống cạnh tranh và lạm dụng vị trí thống lĩnh thị trường.

Ngoài ra, phạm vi cung cấp dịch vụ pháp lý mà các công ty luật nước ngoài được phép thực hiện vẫn chưa được quy định rõ ràng, đặc biệt kể từ thời điểm ban hành Nghị định 123⁶ và Nghị định 137.⁷ Trong khi đó, Luật Luật sư vẫn không cho phép luật sư Việt Nam đủ tiêu chuẩn hành nghề nhưng đang làm việc cho một công ty luật nước ngoài được đại diện cho khách hàng trước tòa án Việt Nam.⁸

Lợi ích/quan ngại tiềm tàng đối với Việt Nam

Tiểu ban Pháp luật thuộc EuroCham rất quan tâm tới quá trình công bố các phán quyết hiện nay của tòa án Việt Nam, bao gồm việc công nhận án lệ như một trong những nguồn luật theo Bộ luật Dân sự 2015.⁹ Hàng năm, hai trang web được quản lý bởi Tòa án Nhân dân Tối cao báo cáo số lượng gia tăng các phán quyết được công bố.¹⁰

Khi lên kế hoạch đầu tư ở nước ngoài, một trong những yếu tố quan trọng mà nhà đầu tư nước ngoài quan tâm là hệ thống tư pháp có hiệu quả và minh bạch hay không. Vì lý do đó, Tiểu ban Pháp luật tin rằng việc tiếp tục cải cách hệ thống tư pháp tại Việt Nam sẽ nâng cao lòng tin của nhà đầu tư và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế Việt Nam.

Tương tự, cho phép luật sư Việt Nam đủ tiêu chuẩn đang làm việc cho một công ty luật nước ngoài được đại diện cho khách hàng trước tòa án sẽ làm tăng lòng tin của nhà đầu tư nước ngoài vào hệ thống tư pháp của Việt Nam.

Khuyến nghị

- Duy trì khả năng dự đoán và tính ổn định của hệ thống pháp luật hiện hành để đảm bảo khung pháp lý phù hợp;
- Tiếp tục công bố các bản án của Tòa án các cấp;
- Công bố tất cả các quyết định của cơ quan quản lý cạnh tranh; và
- Sửa đổi Luật Luật sư để cho phép các luật sư Việt Nam đủ tiêu chuẩn được đại diện cho khách hàng trước tòa án Việt Nam ngay cả khi họ đang làm việc cho một công ty luật nước ngoài.

6 Nghị định 123/2013/NĐ-CP ngày 14 tháng 10 năm 2013 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật luật sư số 65/2006/QH11 ngày 29 tháng 6 năm 2006 của Quốc hội.

7 Nghị định 137/2018/NĐ-CP ngày 8 tháng 10 năm 2018 của Chính phủ sửa đổi bổ sung Nghị định 123/2013/NĐ-CP.

8 Luật Luật sư số 65/2006/QH11 ngày 29 tháng 6 năm 2006 của Quốc hội.

9 Điều 6 Bộ luật Dân sự số 91/2015/QH13 ngày 24 tháng 11 năm 2015 của Quốc hội.

10 Tổng số lượng phán quyết và quyết định được công bố: 923.980 xem tại: < <https://congbobanan.toaan.gov.vn/>>, truy cập lần cuối ngày 29 tháng 7 năm 2022.

II. TRỌNG TÀI Ở VIỆT NAM

Cơ quan liên quan: Bộ Tư pháp (BTP), Tòa án Nhân dân Tối cao (TANDTC), Viện Kiểm sát Nhân dân Tối cao (VK-SNDTC), Quốc hội (Ủy ban Kinh tế)

Mô tả vấn đề

Với những bất lợi thực tế hoặc nhận thức được của các cơ chế giải quyết tranh chấp khác ở Việt Nam, chẳng hạn như tòa án Việt Nam (xem Phần I ở trên) và trọng tài quốc tế (xem Phần III bên dưới), nhà đầu tư có thể tìm kiếm trợ giúp thông qua trọng tài tại Việt Nam.

Trong khi Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam (VIAC) xác nhận sự gia tăng tổng giá trị tranh chấp trong những năm trước đại dịch,¹¹ các thành viên của chúng tôi tiếp tục báo cáo một số vấn đề nghiêm trọng trong thủ tục trọng tài do VIAC quản lý.

Quan ngại chính là sự can thiệp của tòa án Việt Nam không chỉ trước khi phán quyết cuối cùng được đưa ra (dẫn đến việc hội đồng trọng tài VIAC không có thẩm quyền xét xử và phải chấm dứt thủ tục tố tụng trọng tài) mà còn bằng cách bác phán quyết cuối cùng mà hội đồng trọng tài VIAC đưa ra.

Ví dụ như, chúng tôi cũng được biết có một số trường hợp bị đơn trong quá trình tham gia tố tụng tại VIAC đưa ra những phản đối không có căn cứ về thẩm quyền của hội đồng trọng tài VIAC. Khi hội đồng trọng tài ban hành quyết định khẳng định thẩm quyền xét xử đối với vụ việc, bị đơn đã khiếu kiện thành công ra tòa án Việt Nam để bác quyết định này. Bởi vì quyết định của tòa án Việt Nam trong trường hợp này có tính chung thẩm và ràng buộc, và vì không thể kháng cáo quyết định này của tòa án, nên quyết định này dẫn đến việc chấm dứt thủ tục tố tụng trọng tài tại VIAC.

Các thành viên của chúng tôi báo cáo một số trường hợp hội đồng trọng tài VIAC đã đưa ra phán quyết cuối cùng, sau đó tòa án xem xét lại tình tiết của vụ việc và cuối cùng bác phán quyết trọng tài bằng cách kết luận rằng phán quyết của trọng tài trái với “những nguyên tắc cơ bản của pháp luật Việt Nam”.

Việc không cho phép kháng cáo quyết định hủy phán quyết trọng tài tiếp tục là một rào cản lớn đối với những nhà đầu tư nước ngoài muốn giải quyết tranh chấp của mình tại Việt Nam một cách công bằng và minh bạch.

Các thành viên của chúng tôi báo cáo rằng mục tiêu tránh sự can thiệp của các tòa án Việt Nam thường xuyên được đại diện VIAC viện dẫn để biện minh cho việc quản lý hạn chế các thủ tục tố tụng trọng tài. Ví dụ, các thành viên của chúng tôi đã báo cáo rằng các quy tắc áp dụng cho nhân chứng tại các phiên điều trần là cực kỳ cứng nhắc so với các tiêu chuẩn thông thường tại các trung tâm trọng tài quốc tế, điều này được giải thích là vì lo ngại sự can thiệp của tòa án ở giai đoạn sau. Đồng thời, hội đồng trọng tài của VIAC thường cho phép một số lượng lớn “đại diện được ủy quyền” của một bên (điều này sẽ bao gồm bất kỳ nhân viên nào của bên đó) tham dự phiên điều trần và làm chứng hoặc đưa ra bằng chứng mới trong phiên điều trần mà không cần tiết lộ trước cho bên kia.

Các ví dụ khác là: từ chối chỉ đạo việc gửi các đơn đệ trình/thư từ bằng email cũng như bản in bằng chuyển phát nhanh, ngay cả khi đại dịch khiến dịch vụ chuyển phát nhanh bị đình chỉ - gây chậm trễ trong nhiều tháng; từ chối chỉ đạo tổ chức một số phiên điều trần với một số bên tham gia qua video; từ chối chỉ đạo rằng các tài liệu có khối lượng lớn có thể được gửi dưới hình thức tệp excel thay vì gửi tài liệu bản cứng. Tất cả những ví dụ này hoàn toàn trái ngược với thông lệ thường thấy của các trung tâm trọng tài quốc tế.

Một vấn đề khác là, không giống như các văn bản pháp luật khác quy định quyền miễn trừ cho trọng tài viên ngoại trừ trường hợp sơ suất hoặc gian lận nghiêm trọng, pháp luật Việt Nam không quy định quyền miễn trừ cho trọng tài viên. Do đó, các bên có thể kiện trọng tài viên trong quá trình phân xử, đặc biệt là khi trọng tài viên đưa ra biện pháp khẩn cấp tạm thời, theo các nguyên tắc chung của luật hợp đồng và trách nhiệm dân sự. Khi đó, thủ tục trọng tài sẽ mất nhiều thời gian hơn và trọng tài viên đôi khi cũng sẽ rút lui.

11 “Báo cáo thường niên 2019”, Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam, 2019. Xem tại: <www.viac.vn/en/annual-report.html> truy cập lần cuối ngày 5 tháng 8 năm 2022.

Những yếu tố này có thể giải thích sự khác biệt về tỷ lệ vụ tranh chấp quốc tế giữa VIAC¹² (60% vào năm 2022) và các trung tâm trọng tài khác ở Đông Nam Á (88% đối với SIAC¹³ và 83% đối với HKIAC¹⁴ vào năm 2022).

Các thành viên của chúng tôi rất quan tâm đến việc thành lập văn phòng đại diện của hai tổ chức trọng tài quốc tế nổi tiếng tại Việt Nam trong những năm gần đây. Chúng tôi hy vọng rằng điều này sẽ giúp nâng cao nhận thức về các tiêu chuẩn trọng tài quốc tế tại Việt Nam.¹⁵

Lợi ích/quan ngại tiềm tàng đối với Việt Nam

Để xây dựng một môi trường thuận lợi cho đầu tư, cần có một khung pháp lý hiệu quả và đáng tin cậy cho thủ tục trọng tài. Đặc biệt, việc không có quyền khiếu nại đối với quyết định bỏ phán quyết trọng tài sẽ góp phần làm cho việc giải quyết tranh chấp thông qua trọng tài ở Việt Nam trở nên minh bạch và độc lập hơn và do đó, được áp dụng phổ biến hơn.

Khuyến nghị

- Chúng tôi khuyến nghị Tòa án Nhân dân Tối cao và Chánh án Tòa án Nhân dân Tối cao ban hành nhiều hướng dẫn cụ thể hơn cho các tòa án cấp dưới để thống nhất hạn chế việc can thiệp của tòa án vào hoạt động tố tụng trọng tài;
- Quyền kháng cáo quyết định của tòa án sơ thẩm về thẩm quyền hoặc hiệu lực của phán quyết trọng tài nên được xem xét.

III. CÔNG NHẬN VÀ CHO THI HÀNH PHÁN QUYẾT CỦA TRỌNG TÀI NƯỚC NGOÀI

Cơ quan liên quan: Bộ Tư pháp (BTP), Tòa án Nhân dân Tối cao (TANDTC), Viện Kiểm sát Nhân dân Tối cao (VK-SNDTC), Ủy ban Kinh tế của Quốc hội

Mô tả vấn đề

Các nhà đầu tư nước ngoài tại Việt Nam thường chọn giải quyết tranh chấp bằng trọng tài quốc tế nếu các hợp đồng có giá trị lớn. Tuy thủ tục trọng tài quốc tế thường tốn kém và mất nhiều thời gian, phán quyết của trọng tài quốc tế thường được thi hành ở hầu hết các quốc gia trên thế giới theo Công ước New York năm 1958 về Công nhận và Thi hành Phán quyết của Trọng tài Nước ngoài¹⁶ (NYC) mà Việt Nam là thành viên trong Công ước này.

Tuy nhiên, các thành viên của chúng tôi nhận thấy rằng, trên thực tế, để được các tòa án Việt Nam công nhận và cho thi hành các phán quyết của trọng tài nước ngoài là rất khó khăn. Chúng tôi lấy làm tiếc chưa thấy có sự cải thiện thực sự kể từ các ấn bản trước đây của chương này.

Một trong những khó khăn gặp phải là đảo ngược nghĩa vụ chứng minh. Theo quy định của NYC, nếu bên phải thi hành phán quyết có bất kỳ phản đối nào với việc thi hành phán quyết của trọng tài nước ngoài thì bên phải thi hành phán quyết phải cung cấp chứng cứ để chứng minh cho yêu cầu của mình. Tuy nhiên, trên thực tế, các tòa án Việt Nam lại đảo ngược nghĩa vụ chứng minh này và buộc bên được thi hành phán quyết phải chứng minh rằng mọi sự phản đối của bên phải thi hành là không có căn cứ hoặc không phù hợp. Cách làm này khuyến khích bên phải thi hành phán quyết đưa ra càng nhiều phản đối, đôi khi vô căn cứ, và buộc bên được thi hành phán

12 “Báo cáo thường niên 2022”, Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam, 2022. Xem tại: <www.viac.vn/en/annual-report.html> truy cập lần cuối ngày 23 tháng 8 năm 2023.

13 “Báo cáo thường niên 2022”, Trung tâm Trọng tài Quốc tế Singapore, 2022. Xem tại: <<https://siac.org.sg/annual-reports>> truy cập lần cuối ngày 23 tháng 8 năm 2023.

14 “Báo cáo thường niên 2022”, Trung tâm Trọng tài Quốc tế Hồng Kông, 2022. Xem tại: <<https://www.hkiac.org/about-us/annual-report>> truy cập lần cuối ngày 24 tháng 7 năm 2023.

15 <https://icc-vietnam.org/> và <https://docs.pca-cpa.org/2021/10/2021/10/63fff1ec-pca-viet-nam-signing-ceremony-press-release.pdf>, truy cập lần cuối ngày 11 tháng 8 năm 2022.

16 Công ước về Công nhận và Thi hành Phán quyết của Trọng tài Nước ngoài năm 1958 của Ủy ban Liên Hiệp Quốc về Luật Thương mại Quốc tế.

quyết phải chứng minh để bác bỏ. Điều này gây khó khăn về mặt thời gian và tài chính cho bên được thi hành phán quyết và cản trở bên được thi hành phán quyết thực hiện các quyền hợp pháp của mình. Bộ luật Tố tụng Dân sự 2015¹⁷ có một quy định cụ thể về nghĩa vụ chứng minh, nêu rõ bên phải thi hành phán quyết phải có nghĩa vụ chứng minh. Tuy nhiên, có vẻ như việc này đã không được cải thiện đáng kể khi Bộ luật Tố tụng Dân sự có hiệu lực vào năm 2016 như các số liệu của Bộ Tư pháp đề cập dưới đây.

Một khó khăn khác là việc tòa án Việt Nam bác đơn xin công nhận và cho thi hành phán quyết trọng tài quốc tế vì các lý do trái với với NYC. Chẳng hạn, trong nhiều trường hợp, tòa án Việt Nam đã quyết định rằng bên nước ngoài trong thỏa thuận trọng tài không có đủ năng lực ký kết hợp đồng do sai lầm khi dẫn chiếu pháp luật Việt Nam thay vì dẫn chiếu pháp luật của quốc gia của bên nước ngoài đó; hoặc xác định rằng thông báo đã không được gửi đến cho bị đơn một cách phù hợp do tòa án đã dẫn chiếu pháp luật Việt Nam mà việc dẫn chiếu như vậy là sai lầm, thay vì phải dẫn chiếu đến các quy tắc trọng tài áp dụng cho vụ việc và pháp luật áp dụng của thỏa thuận trọng tài.

Gần đây, một khó khăn khác lại nảy sinh trong một vụ án.¹⁸ Theo Bộ luật Tố tụng Dân sự,¹⁹ tòa án Việt Nam là cơ quan duy nhất có thẩm quyền tài phán đối với các tranh chấp có yếu tố nước ngoài và liên quan đến các quyền đối với bất động sản tại Việt Nam. Các tòa án Việt Nam có quan điểm mở rộng về đặc quyền tài phán này, từ chối thi hành phán quyết của trọng tài nước ngoài vì việc thi hành phán quyết đó sẽ liên quan đến chuyển nhượng bất động sản tại Việt Nam.

Theo số liệu do Bộ Tư pháp công bố, từ ngày 1 tháng 1 năm 2012 đến ngày 30 tháng 9 năm 2019, 82 đơn yêu cầu công nhận và cho thi hành phán quyết của trọng tài quốc tế đã được nộp.²⁰ Quan sát sơ bộ về những con số này cho thấy tất cả các quyết định sơ thẩm đều bị kháng cáo. Chỉ có 37 trong số các trường hợp bị kháng cáo là các phán quyết được công nhận và chấp nhận để thi hành. Trong 11 trường hợp, các hồ sơ nộp để công nhận và thi hành bị đình chỉ và trong 29 trường hợp, các phán quyết không được công nhận.²¹ Tuy nhiên, những số liệu này chưa được Bộ Tư pháp cập nhật chính thức vào ngày soạn thảo chương này.

Thực tiễn cho thấy một trong những nguyên nhân chính khiến phán quyết trọng tài không được công nhận và thực thi ở Việt Nam là do việc công nhận và thực thi này trái với những nguyên tắc cơ bản của pháp luật Việt Nam. Thuật ngữ “các nguyên tắc cơ bản của pháp luật Việt Nam” được hiểu theo nghĩa rộng và kết quả là nhiều phán quyết trọng tài đã bị từ chối công nhận và không được thi hành tại Việt Nam vì lý do này. Trong khi đó, NYC không có quy định gì về thuật ngữ “các nguyên tắc cơ bản của pháp luật”. Điều V.2(b) của NYC chỉ quy định về việc từ chối công nhận và cho thi hành phán quyết trọng tài ở một quốc gia nếu việc công nhận hoặc thi hành phán quyết đó trái với chính sách công của quốc gia đó. Có vẻ như thuật ngữ “các nguyên tắc cơ bản của pháp luật Việt Nam” không nhất quán với thuật ngữ “chính sách công” như được đề cập trong NYC.

Để cải thiện tình hình, việc áp dụng cơ chế tự động chuyển sang Tòa án Nhân dân cấp trên đối với những vụ việc mà Tòa Sơ thẩm đã bác đơn sẽ khuyến khích việc công nhận và thi hành phán quyết của trọng tài nước ngoài tại Việt Nam.

Ngoài ra, Tòa án Nhân dân Tối cao có thể tổ chức hội thảo, tập huấn cho tất cả các thẩm phán Tòa án Nhân dân cấp tỉnh và Tòa án Nhân dân cấp trên để đảm bảo rằng các thẩm phán được đào tạo bài bản để giải quyết hồ sơ đề nghị công nhận và cho thi hành phán quyết của trọng tài nước ngoài theo quy định của luật Việt Nam và NYC.

Một xu hướng thuận lợi hơn trong việc công nhận phán quyết của trọng tài nước ngoài đang dần hình thành, vì trong số 11 phán quyết được Tòa án Nhân dân Tối cao công bố kể từ tháng 10 năm 2019,²² chỉ có 3 phán quyết bị đình chỉ hoặc từ chối. Chúng tôi hy vọng rằng xu hướng này sẽ được xác nhận trong những năm tới với nhiều phán quyết được công nhận hơn.

Chúng tôi hiểu rằng một nghị quyết đang được soạn thảo để hướng dẫn thủ tục công nhận và thi hành phán

17 Luật Tố tụng Dân sự số 92/2015/QH13 ngày 25 tháng 11 năm 2015 của Quốc hội.

18 Quyết định 09/2023/QĐ-PT ngày 17 tháng 1 năm 2023 của Tòa án Nhân dân Tối cao tại Hà Nội.

19 Điều 470.1(a) Bộ luật Tố tụng Dân sự.

20 Đã dẫn.

21 Căn cứ số liệu của Bộ Tư pháp về các hồ sơ yêu cầu công nhận và cho thi hành phán quyết của Trọng tài quốc tế đã nộp. Xem tại: <https://moj.gov.vn/Http/Pages/dlcn-va-th-tai-Viet-Nam.aspx?fbclid=IwAR3ML02FXdzugE5pZSO98eaEgWVTopdcUD4NnQ_wUgbb_B_b-I_JHnn66jY>, truy cập lần cuối ngày 5 tháng 8 năm 2022.

22 Xem tại: <<https://congboaban.toaan.gov.vn/>>, truy cập lần cuối ngày 21 tháng 7 năm 2023.

quyết của trọng tài nước ngoài trong nước tuân thủ CPC và Tiểu ban Pháp luật của EuroCham sẵn sàng đóng góp ý kiến về dự thảo nghị quyết này.

Lợi ích/quan ngại tiềm tàng đối với Việt Nam

Đại đa số các nước tham gia NYC đều áp dụng đúng các quy định của NYC trong thực tế và công nhận và cho thi hành các phán quyết của trọng tài nước ngoài một cách phù hợp trong phạm vi lãnh thổ của mình. Việc gia nhập và thực hiện NYC được công nhận rộng rãi là một yếu tố chính cho quá trình hội nhập của nền kinh tế quốc gia vào thương mại quốc tế.

Do đó, việc Việt Nam không áp dụng các quy định này làm giảm tính hấp dẫn của Việt Nam đối với các nhà đầu tư nước ngoài vì bất kỳ thủ tục công nhận và thực thi nào đều không chắc chắn và thường xuyên dẫn đến quyết định có thể khác với các bên khác trong NYC (được chứng minh bằng các số liệu do Bộ Tư pháp công bố và thảo luận ở trên).

Khuyến nghị

- Tiếp tục công bố số liệu cập nhật về hồ sơ đề nghị công nhận và cho thi hành phán quyết của trọng tài nước ngoài để tiếp tục công bố số liệu từ ngày 1 tháng 1 năm 2012 đến ngày 30 tháng 9 năm 2019;
- Sửa đổi Bộ luật Tố tụng Dân sự để quy định về việc áp dụng chặt chẽ các quy định của NYC;
- Làm rõ thuật ngữ “các nguyên tắc cơ bản của pháp luật Việt Nam” bằng các tiêu chí cụ thể, rõ ràng để bảo đảm việc công nhận và cho thi hành phán quyết trọng tài tại Việt Nam minh bạch và nhất quán với quy định trong NYC;
- Áp dụng cơ chế tự động chuyển sang Tòa án Nhân dân cấp trên đối với những vụ việc mà Tòa Sơ thẩm đã bác đơn; và
- Tổ chức thêm các khóa đào tạo, hội thảo để đảm bảo các thẩm phán được đào tạo đầy đủ về nghiệp vụ giải quyết đơn yêu cầu công nhận và cho thi hành phán quyết trọng tài nước ngoài phù hợp với luật pháp Việt Nam và NYC.

LỜI CẢM ƠN

Tiểu ban Pháp luật thuộc EuroCham